

XIXE BLIBOA BE GBEFANDEDE SO AMEBUSEWO ALOGOĐOEJSEWO ȠTI

ȠKOJENYA

Ke e nyi be jesinana agbeto xomewiwo kpata le woabe nujonunyinyi ku le woabe godoejisiwo alo amebusewo be gbesoem mađevide le eme ye nyi ku Fafa alo tujanyi le xixea me a;

Ke e nyi be amebusewo, gedojisewo majesi kudo woabe makanmana woe dònna gbélán be hunyra wónawo kawoe zinzinna agbeto be cícinya va a, eye ne agbeto b'a vó le nupópó pò ku nujikose me a, ke e nyi be vónvón sɔyi kum ȱba le e ji o a yenuti wo ɿebefan só xixe búñuku me be jòjò ke la no sigbe jíjí wuta jijiwo kpata le amegbetowo be jijiwe me a;

Ke e nyi be e le vevede be qodò tòxé déwo la no xo akpo ne amebuse kea woa, godojise kea woa, ne ȱba va nyi be ke e jo va gloe kpatatàa, agbeto la jeagla, la fongu do nukenutia hunyra so do lannuwówomé ku amejizinzin jo va wugan, jo va flaa, jo va glo a;

Ke e nyi be enu tajitò ba nyi be wo do la de ȱsen abokame ne dukonwo le xlönnnyinyi be ka ke le woa dome a;

Ke e nyi be le gɔnmé döse a me a dukon blađoduwo b'amehawo gbigbo le tè, le zingbe do e ji le woabe jixose so nujosé tajitòwo ke kuđo agbeto ȱti, le yebe nujonún yinyi kudo yeb'asixoxo me, le ñe gblon ku kandoji be yewoa wo ye amesia be ȱkoyìì le jijèjè me a la zon do e ji kpe. Eye yewoa na ye agbenono ɭohwin be wónawo la se axwe le vosinono gande me le amebusewo be gbesoë me le ȱsuwo ku nyonuwo dome a;

Ke e nyi be acekpadu kewoe nyi bòbòa bo viwo dota ame be asi le^ mea, yewo la xo alòkpe dukon blá ɭóduwo be habòbòa, ne xixe blioba ba setonu tútútú ne amebusewo ku gɔnmèdose be vòsinono a;

Ke e nyi be gbongbo ɭekanjukumé qodò ne godojisewo, amebusewo ku vòsinono keawo ye la nyi krepnkrepn ke wuta ne woa teju so wo tadoemé a blibo a,

Amesia be takpekpe le degblon aléké be gbefanđeđe xixe bliboato so amebusewo, godojisewo ḥti; sigbe flinnáci qekanuku ke ji amehawo kpata la yi tóasi aleabe ame qekpekpe amé ku habobo be tótòwo n̄ nyi be woa légbefan kea d̄ tamgasagiagamē eye wo la no dovevenú tó nufyofyo ku hēnhen nyawo, kewoe la vlunka n̄ esí ke d̄ lo la nò aléké be sewo ku vosinonowó ḥti, eye le bléwu denyigban ku xixe blibo be qodowo la na ye amehawo ku acékpado wo la jesii eye woa zaen pérpér; n̄enéake be d̄ lo nyi n̄ dukon kewoe le woab'acékpakpa alo woabe ḥsesi gomé a yenú.

Gbetakui cucugbōan (1)

Agbetówo kpata le jjiméa, d̄ vosinonó, nyi gbèsééméwó le nujonunyyi ku godoejisewo, amebusewo m̄. Tagbo le woa si, eye wɔnawo sɔdoda woanonowó gbōa la nyi n̄ovisilélé.

Gbetakui evegoan (2)

Ame qekpekpe ame teju so godoejise, amebuse ku vósinónó kea wo sigbe enú kewoe nyi é tò n̄ené le gbefanđeđe kea m̄ le voklan qekpe mado e m̄, vevede so agbaze ke le mia ḥtia, gbè ke lè kónú na mia, asu alo asi nyinyi le jjimé, sénsén, ame ḥutó be gomédéđe le politiki alo dunya gbongbōn gblamé, alo amenjutó gomédéđe qekpekpe kewoe la kuđo amenjutó be du, alo ke kuđo amehawo be nyanwo ḥti.

N̄enéake wo ma dojesi ameđe ḥti so kuđo yebe du be politiki alókpade, kojosewo alo sokuđo wékeá be sewo ḥti o; n̄ené be du ke m̄ be soa, teju ma nyi ablóđedu, kroči le duđe b'ace gomé alo ke ji wo mu d̄e alo ke ji wo mu d̄e alo le kejukeju n̄ ba zan qokwesinonó b'ace o.

Gbetakui tongóan (3)

Ame qekpekpe ame, alo ame qeka-qeka d̄e gbe la n̄o agbe, la vò eye yeametia la krogomé le amejikrokro m̄.

Gbetakui enegɔan (4)

Amεdè mu do la nyi kluvi alo kannumo o, kluvi alo kannumo alo agbeto so doajo be nǔ gùn le nɔnɔmε alo alokpa qekpekpe mε.

Gbetakui atɔngɔan (5)

Wo mu do la nyama amεdε be ɳtilan le jizinzin mε alo le vevesese dona amε dona amε le hunyra ke mu je nε agbeto o, alo ke la dovloe alo la dε kpɔtɔ.

Gbetakui adɛnɛgoan (6)

Amεqekpekpe amε le afisiafia do acε do yeb'amεnyinyi so zɔndε sea ji.

Gbetakui adrɛnɛgoan (7)

Amεsia nyi gbesɔε le sea be ɳkɔ eye le voklan ma do e mε a, wo ɖogbe ne ese a b'amεjikpokpo. Amεsiamε ɖogbe qekajukumε le sea b'amεjikpokpo so kuɖo amεdekpotó ke la nyi afɔtunjukumε ne gbefandεde kea kuɖo gejiji qekpekpe ke la kuɖo amεdekpo a ɳti.

Gbetakui enyigɔan (8)

Amε qekpekpe ɖogbe la tütà duamε be nyasopewo, kewoe do acε do wɔna alo nɔnɔmε kewoe la tuafɔnjukumε ne alékε be gbefandεde so amεbuse gunmekpetɔwo ɳti ke ji gɔnmɛsea alo ese a d'alɔ do a.

Gbetakui asiqekegoan (9)

Wo mu ɖogbe la lé amεdeti kponju o, la qoete alo la hεn eŋutú do amεtupe alo a detó le yebe dùmε a sɔyi dùhú mε o.

Gbetakui ewogɔan (10)

Amε qekpekpe amε dogbe le gbesε bliboa mε, nε ba na woa se nuke jò do e jia, le agbanjugba kudo aléè be do la nyi tútútúa le vosi kojodope ke kpacε nε e qokwea eye le amεdε ji ma do mεa, la sò nε amεa be godoejisewo ku qodo ziamε ji ke jea, alo nε anukwa ke le nya ke wo so qote le doe hwε mε a.

Gbetakui wodekagoan (11)

1. Amε qekpedekpe amε kerjuti wo sò nya dø søe do hwε mε a, le sigbe amε ke mu kpo jeago o nεnε kaka vana gakemε ye agbanjugba be kojo le amε fuwo be nκo eye jenu kɔa wo la cɔn nyaxɔdoamεta b'a kpa kewoe le vevedε nε amε a, la qeefyɔ be e jeago.
2. Wo ma dohwε amεdε nε e nyi be nε e nyi be gakemε be le wo wɔnađe alo qenjude le ede jia ese ese ke tenj po amε dø nεnε be wɔnawo nti a mu le yebe dumε alo nyi dusidu tò o. Nεnεake wo mu dø la naε tóđondɔn sɔwugan ke je nε agoa o.

Gbetakui woevegoan (12)

Amεqekpe mu dø la sɔ akpasensεn yi donù amεdε b'agbenya ke kan yedēnɔ o, yebe xomε ku yeb'axwe be nyawo, yeb'anjedohomawo, aolo a wo nude a sɔ gble yebe nyikɔ ku yebe nyididj o. Amεsiamε dogbe la byɔ so asea gbo nε ba kpo e ji dø wɔna keawo nti.

Gbetakui woetɔngɔan (13)

1. Amεsiamε dogbe la qisa le vosimε eye ba like dø afike jroe a le ye b'acεkpadu mε.
2. Amε qekpekpe amε dogbe la jò le du qekpekpedu mε, yenjutø be dua can le emε; eye e la gba trɔva e mε.

Gbetakui woenengɔan (14)

1. Nε e nyi be wo tin amεde yome a, e døgbe la yi ji afike la nyi siwlape nε eye e la kpo nεnε mɔnú le du buwo can mε
2. Vøa nε nyi be le nyawo mε e ze be amε a jeago gandø qø yebe dua, ma teju byo siwlape b'amεijikpoo kpo o, nεnεake ne e gba wo wøna døwo kewoe mu zøndo dukon blaðoduwo be døqøwo ji o.

Gbetakui woetongoan (15)

1. Amεdøkpekpe amε døgbe la nyi duðemøtø.
2. Wo mu qø la so akpasønøn la qø dumεvinyinyi b'akpa le amεde nti alo agbe be ma qølii a byo du ke tø jroe a o.

Gbetakui woeadengoan (16)

1. Nε ntu alo nyønu qø vijipea, wo døgbe la qøsron a døgbe la qøsron a doxomø eye nuðe ma túmó na wo so kuðo agbeze be klønklen, duðemøtø nyinyi, alo sènsøn be nyawo nti o. Wo qø acø qekanjukumø le woab'agberjukekewo mε so doasi na gokemø wo la gbe woanøno wo a.
2. Srønsrøndødea mu qø la nyi wòwø nε le vosi mea ejro mu so srøndøtøwo njtø gbo o.
3. Srøndødea nyi nú zøndo xixea be døqøwo ji, eye be gba nyi adokpe nε amεha; é døgbe nε amεha ku acøkpadua ba kpo e ji, a lebe nε.

Gbetakui woedrøngøan (17)

1. Amεdøkpekpe amε nε e nyi yedekano oo, alo le habobo, alo le ha dodoðe mε a, døgbe énú nyi amεtø ji.
2. Wo mu qø la so akpasønøn a a tsriamøde enu ke nyi é tøa o.

Gbetakui woenyigøan (18)

Amε døkpekpe amε døgbe la vø le susundødea mε, le yebe cicinya ku sènsøn b'acø a ye le nað egbe be e gba teju qøli sènsøn alo kan kán qø enu ji, e teju wo

nenea yedekano, alo le habobode me, le agbañugba le agun-a be ñko alo le kóðoo me, soto nufyofyo, wona wo, ku sënsën be kónuwoji.

Gbetakui woeasidekegoan (19)

Amé ñekpekpe amé do do ace do vosi be susun kudo nyadegblonwo ji; ejwa ye na ye wo mu do la donjuklen ne do susun kewo be ñesia ñti o, alo la ji tro légu kwo woa ñti, alo a fufu wo to nya kakan b'alo ñekpekpe me so je ye be dua be lipowo godo.

Gbetakui ewigoan (20)

1. Amé ñekpekpe amé ñogbe la wo bôbô alo a ñogbe fafawo le vosi me.
2. Wo mu do la zin amé ji be ne no bôbôde me o.

Gbetakui wewôdékagoan (21)

1. Amé ñekpekpe amé ñogbe la zeta, la kenu do kewo kan hahoa yebe dumé, ye ametia ñto terju wo nenea, alo amecewo be can le vosi me a, la wœ do e tepe.
2. Amé ñekpekpe amé le sôsôs nyinyi be ñodowó mea ñogbe la wo fyôdô le yebe dumé.
3. Amehawo be jro ye le nyi adokpe ne fyôhawo b'acékpakpa. Nenea be jro la ze le akodada a so can amé sigbe aleke be jea, eye wo do la no trôwôs hwenuhwenu soto amé so yebe gbe na amé ke jroe a le wlawlame le haho b'akodada me alo so zondô ñodo buwo ji kewoe la na vovo ne akoa dada.

Gbetakui wivôvegoan (22)

Amé ñekpekpe amé ke gbe nyi hamëvia ñogbe ne wo kpo ejí, a lebe n'ë. Nenê be belelêna amé la kpo gomé le eci be mounuwo me, hamëvi be hyanwo kudo kewo kpata la na yebe ñkøyiyi le agbe me.

Gbetakui wivôtongôan (23)

1. Amε qekpekpe amε dogbe nε edó, eye e la sō e ke jroe a le dodo sɔgbe ke je amε ηkumε eye wo do la kpenjukovi do e ηti nε ηgbá ci dóde male asi tó o.
2. Le amε ma de kpoto mεa, amεsiamε dogbe la xo eci ke je nε edo ke be le wɔ.
3. Amε ke le wο dúa dō la dū eci ke sɔgbe gba je amε ηkumε, ke la na na agbenonɔ adodoe yejutɔ ku yebe xomεa eye dodo buwo kewoe la lejukovi dō e ji krokɔ le le domea can teju cɔn akpa n'ε.
4. Amε qekpekpe amε dogbe la nō ku dɔwɔtɔ buwo sɔna dɔwɔtɔwo be gbewo gbewo dodo eye e gba teju da ku dɔwɔtɔ be gbe buwo a sō hwlen yeb'alewo gan.

Gbetakui wivô-enegoan (24)

Amε qekpekpe amε dogbe nε gbojen ku enu kewo qena ηme jaka; wo ma na ye dɔwɔgame la wugan ale be jea e, eye hwenu-hwenua, wo do la nō na gbɔnjen b'azan kewoe la dō fentu.

Gbetakui wivôatongoan (25)

1. Amε qekpekpe amε dogbe nε ke je n'ε le ci gomea nε ba sō hwlen yebe lanmesen, yejutɔ ku yebe xomεa be tujenyi, vevedea muudu, awu ku avɔwo, axwe alo xò ke mε wo teju nō, amε ji krokɔ le dɔyɔ pewo kudo nu kewo keju je nε amεha; e dogbe nε ηkulélé dɔyeamɛtia ηti le edo ku sinsin mε, nε yebe ηtilan b'akpaqewo gundua, nε e va tro ahosi alo dɔqe-mancito alo nū kewo keju na n'ε be quna a.
2. Nyɔnu be vijihwenuwo, vifɛnɛmɛnɔnɔ wó dogbe nε alodo ku amεjikpokɔ tɔxε qewo. Ðevi qekpekpe ðevi ke wo ji le srɔndede mε alo le srɔnmađe mεa dogbe nε ηku le dō amε ηti qeka ηkumε.

Gbetakui wivoadengoaan (26)

1. Amesiamε dögbe nε henhen ku sukulu be nyawo. Gonmεje-sukuluwo yi yi mu dø gentú o. Nufyoamε le gonmεjesukuluwo nyi nu zin amε ji. Wo la na ye dokpla pe sukuluwo la keke tā, a gbàn dø dua mε.
2. Wo la na mó nε nufyøfyo le sukulu ganwo la nyi ke je nε amea sō zōndo nyányá nti.
3. Nufyøfyo dø la xø dø so agbeto be vùn viùn bliboa nti, la do ka abø-kamε nε esi nana amebusewo ku vosiwo. E dø la na ye nugonmε sese, agò sò kè amε ku xlønkadodo la no kóta wo kpata ku sènsènwo kpata domε eye e la gba na dukɔn blaðoduwo be wɔnawo nkoyiyi nε fafa ba no anyi.

Gbetakui wivoaddrøngøan (27)

1. Amε qekpekpe amε dögbe le vosi mε, a do nù enú kewo kan amεha b'agbea le dèkønuwo ku kametete be mówo nù eye e dø la sèvivi le adanjudówo ku nugonmεjiji be nkoyiyi nti.
2. Amε qekpekpe amε dögbe nε woa kpo yeb'alewo ji, le hadomε b'agbe mε alo enu kewo kpata nyi e tò le nugonmεjiji ku nujøjøwo mε.

Gbetakui wivøenyigøan (28)

Amε qekpekpe amε dögbe la wø ye la yebe dumε, le wékε bliboa mεa amebusewo ku vosinønø wo be zanzawo la zon dø e ji tútútú.

Gbetakui wivoasiqekøgoan (29)

1. Amε qekpekpe amε dø dø la wø nε amεha ke nε vosi be nkoyiyi bliboa teju nø nε ye amεtia.
2. Le zanzanwo nε vivisesewo le abusewo ku vosiwo mε a wo ma do lipo dø tóvø nε eke sese a døde anyi a sɔ qekpe jesinana ku esi nε godoejisisewo ku vosiwo ji, alea be wo wø dø døde zin amε ji so agbenønø qønwin, døde sogbe le ha domε, ku tujeanyi bliboa le amεsia be ha mε.

3. Wo ma zan aleke be vosinonc a so je ga godo dukon blaçoduwo be dodowo o.

Gbetakui gbangoan (30)

Nōnōmē alo wōna dēkpekpe mu dō la na ye gbe fandēdē kea la zé sigbe acékpadu dē ye sōe dōte nēnē, alo na gbe amēdē, habobodē be ba wō wōnade ke la hēn nu gble le amebusewo ku vosinonc kewo ñ wo po nupo so a o.